

OLGA GAGAUZ,
MARIANA BUCIUCEANU-VRABIE

PROBLEMA COMPATIBILITĂȚII DINTRE STATUTUL OCUPAȚIONAL AL FEMEII ȘI ROLUL EI MATERN

Policy Brief

Institutul pentru
Dezvoltare și Inițiative
Sociale (IDIS) „Viitorul”

2012

Nr. 14, decembrie 2012

Acest produs apare în
parteneriat cu
Friedrich-Ebert-Stiftung

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”

POLICY BRIEF

PROBLEMA COMPATIBILITĂȚII DINTRE STATUTUL OCUPAȚIONAL AL FEMEII ȘI ROLUL EI MATERN

*Olga Gagauz,
Mariana Buciuceanu-Vrabie*

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova. Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

str. Iacob Hîncu 10/1, Chișinău
MD-2005 Republica Moldova
373 / 22 221844 tel
373 / 22 245714 fax
office@viitorul.org
www.viitorul.org

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică, social-democrată germană scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății.

Cu Republica Moldova, Friedrich-Ebert-Stiftung și-a început colaborarea în anul 1994 prin intermediul Biroului Regional de la Kiev, iar din octombrie 2002, la Chișinău activează un birou permanent al fundației.

Tel.: +373 22 885830
E-mail: fes@fes-moldova.org

Acest produs apare în parteneriat cu Friedrich-Ebert-Stiftung.

Opiniile exprimate aparțin autorilor. Nici Administrația IDIS „Viitorul” și nici Consiliul Administrativ al Institutului pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” și Friedrich-Ebert-Stiftung nu poartă răspundere pentru estimările și opiniile prezentate în cadrul acestei publicații.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”. Persoana de contact: Diana Lungu – diana.lungu@viitorul.org.

Actuala situație demografică a Republicii Moldova se caracterizează prin tendințe negative, problema principală constituind reducerea continuă a numărului populației și îmbătrânirea demografică a acesteia. Cercetările demografice demonstrează că principala cauză a declinului demografic este scăderea bruscă a natalității care s-a produs după anul 1990. În anul 2011 Guvernul RM a aprobat Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025), având drept scop atenuarea tendințelor nefavorabile în evoluția populației, promovarea politicilor familiale și a celor de încurajare a natalității, fiind menționate ca primordiale.

Menționăm că majoritatea țărilor europene care înregistrează niveluri scăzute ale natalității încă din anii 1960 pe parcursul a mai multor decenii promovează politici de încurajare a natalității. Experiența acumulată în acest domeniu demonstrează existența a trei puncte cheie care asigură creșterea fertilității în societatea contemporană: promovarea egalității de gen în toate sferile vieții sociale, crearea condițiilor favorabile de îmbinare a rolurilor profesionale și familiale și dezvoltarea diferitelor servicii de educație extra-familială a copiilor. Plus la acestea, durabilitatea și consecutivitatea măsurilor întreprinse¹.

În RM, abordările demografice tot mai des plasează în actualitate problema compatibilității dintre statutul ocupațional al femeii și rolul ei matern. Cine e mai mult orientat spre nașterea unui copil: femeile economic active sau cele inactive? Prezența unui serviciu, împiedică sau nu decizia de a naște un copil? Aceste probleme și presupuneri rezidă în diverse explicații raportate atât la orientările reproductive ale femeii, cât și la cele valorice,

¹ McDonald P. An Assessment of Policies that Support Having Children from the Perspectives of Equity, Efficiency and Efficacy // Vienna Yearbook of Population Research, 2006. - P. 213-234. Neyer G., & Andersson G. Consequences of family policies on childbearing behaviour: Effects or artifacts? // Population and Development Review, 2008, 34(4), p. 699-724.

or, prezența serviciului și munca ca atare au devenit componente ale nucleului valoric al femeii contemporane, iar frica de a pierde sursa suplimentară de venit, odată cu plecarea în concediu de maternitate și nașterea unui copil, plasează femeia în fața unei bariere decizionale importante.

Statistica oficială permite o delimitare a particularităților specifice comportamentului economic al femeilor în vârstă fertilă. Astfel, din distribuția indicatorilor ocupaționali pe grupe cincinale de vârstă delimităm că, în dinamica anilor, femeile cu o pondere mai mare se mențin active pe piața muncii, în special după vârsta de 35 de ani. Participarea femeilor la activitatea economică este maximă în categoriile de vârstă 40-44 ani și 45-49 ani, încadrând peste 60% din femeile din grupa de vârstă respectivă². Rata de ocupare a femeilor este mai scăzută pentru categoriile de vârstă marginale (15-19/20-24 ani și după vârsta de 55 ani) în comparație cu indicatorii respectivi în rândul bărbaților. În totalul femeilor tinere una din cinci este economic activă.

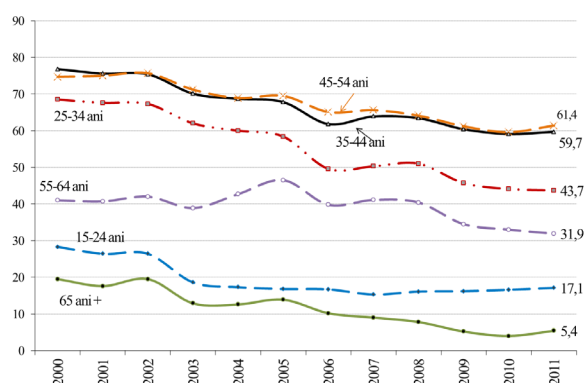

Fig. 1. Dinamica ratei de ocupare a femeilor, după categorii de vârstă, anii 2000-2011 (în %)

Sursa: Biroul Național de Statistică din RM, <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=320&id=2294>

Raportându-ne la contingentul fertil, există diferențe în menținerea statutului ocupațional activ, care pot fi explicate prin regularități comune pentru diferite țări, inclusiv Republica Moldova (Fig. 1). Astfel, în grupele de vârstă mai tânără (15-24/25-34 ani) femeile, de regulă, mai mult timp se rețin în familie, încep să lucreze mai târziu, apoi, anume aceste perioade de vârstă revin căsătoriilor, nașterii și îngrijirii primilor copii. Totodată, mai multe femei decât bărbați își întrerup activitatea economică sau ies de pe piața muncii pentru a avea grijă de copiii de vârstă preșcolară.

De altfel, potrivit datelor statistice cu referire la contingentul fertil cuprins în vârstă de 20-49 ani (Fig. 2), rata de ocupare este semnificativ mai mică în cazul femeilor care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară (37,2% pentru anul 2011), comparativ cu categoria femeilor care nu au nici un copil de această vârstă (circa 53%) și este în descreștere continuă în ultimii ani. Repartizarea pe sexe evidențiază că indicatorii ocupaționali sunt mai înalți pentru bărbați în categoria persoanelor cu cel puțin un copil de vârstă preșcolară (cu peste 19% în comparație cu femeile), și se inversează în favoarea femeii în cazul persoanelor care nu au un copil de vârstă preșcolară.

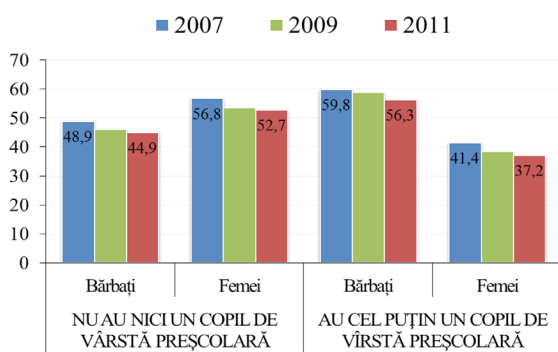

Fig.2. Rata de ocupare a populației de 20-49 ani după numărul de copii de vârstă preșcolară, 2007-2011, (în %)

Sursa: datele BNS

Începând cu vârsta de 35 de ani (Fig. 1.), ponderea femeilor ocupate (53,7%), cât și rata de ocupare (59,7% pentru anul 2011) a acestora este superioară față de cea a bărbaților la vârsta respectivă (46,3% și 53,8%), menținându-se până la 45-54 ani cu o rată de ocupare de 61,4%. Creșterea nivelului de ocupație pentru aceste grupe de vârstă parțial este influențată de revenirea din concediile de maternitate, dar și de nivelul scăzut al veniturilor populației și necesitatea celui de-al doilea „susținător” al familiei. Femeile, spre deosebire de bărbați, se orientează nu atât la un salariu mare, cât la o ocupație mai stabilă, concentrându-se, astfel, în sistemul oficial de ocupare, care acordă un minimum de garanții sau facilități sociale.

Împărțind specificul țărilor CSI privind prezența relativ înaltă a femeilor pe piața muncii, în Moldova, deși statistica oficială nu prezintă date structurate după numărul de copii auți, nivelul de angajare a femeilor predomină atât în rândul celor care au născut, cât și în rândul celor care nu au născut. Plasată între rolurile și atribuțiile familiale, părintești și cele productive, profesional publice, atât din statistica oficială, dar și specific studiilor empirice, se evidențiază că în general femeia este supusă unei încărcături duble, aceasta fiind deosebit de acută, în special pentru femeile în vârstă aptă de muncă. Respectiva afirmație își găsește justificare și în particularitățile regimului de muncă a femeilor intervievate, active pe piața muncii. Astfel, cu referire la serviciul de bază, circa 69% din respondentele încadrate în câmpul muncii lucrează ziua completă de 8 ore și mai mult, iar în rândul mamelor cu unul și mai mulți copii acest orar este specific la peste 73%. Totodată, în rândul respondentelor ocupate, indiferent de numărul de copii, evidențiem o pondere înaltă a celor ce lucrează suplimentar în afara serviciului, circa 1/3³. Acest program accep-

3 Studiul „Comportamentul reproductiv al femeilor din m. Chiș-

tat de către femei nu este însă o alegere în favoarea carierei, ci mai degrabă o alternativă pentru mărirea bugetului familiei și acoperirea cheltuielilor de consum și întreținere.

Raliindu-ne și la opinia cercetătorilor străini⁴, dar și la rezultatele empirice, constatăm că nașterea copiilor micșorează activitatea economică a femeii: ponderea femeilor ocupate pe program întreg fiind în descreștere odată ce aveau/au în îngrijire un copil de vârstă preșcolară (62,2%). Se evidențiază totuși că majoritatea femeilor nu sunt orientate spre inactivitate economică în perioada creșterii copilului, or programul de lucru prescurtat și flexibil devine o alternativă în îmbinarea rolurilor productive și materne pentru circa 20% din respondente. Nu putem afirma însă că sectorul de activitate, în acest caz, este unul formal. Raportat la contingentul fertil studiat, observăm următoarele: cu cât crește numărul copiilor în familie, cu atât descrește ponderea femeilor ce-și continuă activitatea profesională și cu atât mai mare este ponderea femeilor casnice.

Specific și altor state, dacă femeia cu un singur copil reușește să combine rolul matern cu cel productiv în condiții flexibile, atunci prezența a doi și mai multor copii face acest lucru mai greu de realizat, inclusiv în pofida faptului că în unele țări sunt prevăzute indemnizații considerabile pentru părinții cu trei și mai mulți copii. Din acest considerent, multe femei, în special din categoriile populației cu venit mic, pentru care serviciile de îngrijire și educare a copiilor devin inaccesibile, preferă retragerea din câmpul muncii (Fig.3).

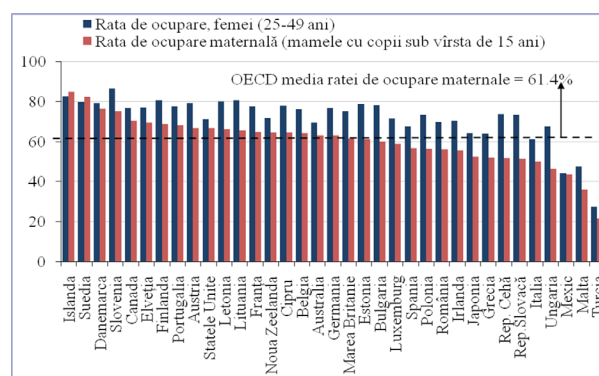

Fig.3. Rata de ocupare a mamelor cu copii sub vârsta de 15 ani în comparație cu cea a femeilor (25-49 ani), 2008

Sursa: OECD Family database, http://www.oecd.org/document/4/0,3746,en_2649_34819_37836996_1_1_1_1,00.html

Creșterea proporției femeilor încadrate în câmpul muncii este strâns legată de creșterea numărului de mame (re)intrate pe piața muncii sau active la locul de muncă. În medie, pe țările OECD în 2008, mai mult de șase din zece femei cu copii dependenți (0-16 ani) erau active pe piața muncii plătite. Cu toate acestea, sunt evidente variații transnaționale semnificative. Astfel, sub rata de ocupare de 50% pentru mamele cu copii de vârstă 0-16 ani, la limita de jos printre țările europene se află Turcia, Ungaria, Italia, Polonia și Republica Slovacă. La celălalt capăt, unde două din trei mame cu copii dependenți sunt angajate, se află țările de nord Islanda și Suedia, cu o rată de ocupare maternală de peste 80%.

Deosebiri naționale ale perioadei de concediu pentru îngrijirea copilului după naștere își au aportul în orientarea comportamentului ocupațional al mamelor. Astfel, în multe țări, conform statisticilor occidentale⁵, rata de ocupare maternă este în recul când copiii au vârsta cuprinsă între 3-5 ani (Fig.4) și este în ascendență odată cu creșterea vârstei celui mai mic copil: astfel, pentru femeile a căror cel mai mic copil are nu mai mult de 5 ani, rata de ocupare constituie

nău: caracteristici și factori determinanți”, 2009, Sector Demografie, IIEȘP al AȘM

4 Доклад о развитии человеческого потенциала в Российской Федерации 2008. Москва, 2009, р.139-143; Шахотько, Л. Рождаемость городских и сельских жителей: различия на фоне общих тенденций. // Электронная версия бюллетеня Население и общество, 2009, № 393-394, <http://demoscope.ru/weekly/2009/0393/tema06.php>

5 Doing better for families, OECD, 2011, p.36

circa 60%; între 6 și 11 ani – 69,7%; între 12-14 ani – 73,5%. De menționat că asupra nivelului de ocupare a bărbaților, acești factori au o influență ne semnificativă și, de regulă, crește când copilul merge la școală. Dinamica relațiilor cu piața muncii a femeilor cu copii diferă semnificativ de la o țară la alta. Spre exemplu, în Olanda și Elveția este caracteristică angajarea „part-time” a mamelor cu copii sub vârsta de 5 ani.

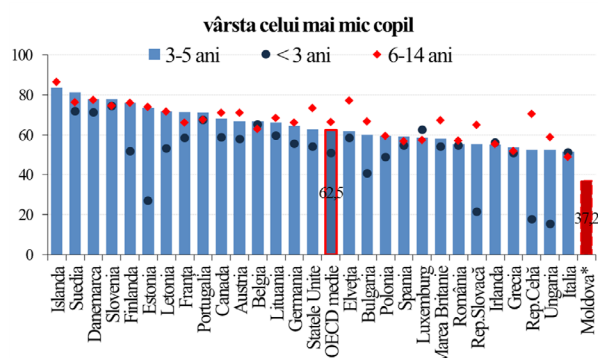

Fig.4. Rata de ocupare a mamelor cu copii sub vârsta de 15 ani după numărul de copii și vârsta celui mai mic copil, pentru unele țări, 2008

Sursa: OECD Family database, http://www.oecd.org/document/4/0,3746,en_2649_34819_37836996_1_1_1_1,00.html

*Datele BNS - se prezintă rata de ocupare a femeilor în vârstă de 20-49 ani care au cel puțin un copil de vârstă preșcolară pentru anul 2011.

Asupra activității economice a femeii, spre deosebire de cea a bărbaților, influențează și numărul de copii avuți în vârstă 0-16 ani. Astfel, rata de ocupare a femeilor tinde să fie mai mică pentru mamele cu un număr mai mare de copii dependenți (0-16 ani). În 2008, în medie pentru țările membre ale OECD și UE, rata de ocupare a femeilor cu un singur copil constituia peste 71%; cu doi copii – în jur de 67%; cu trei și mai mulți copii – până la 50%.

Nașterea primului copil puțin influențează asupra activismului economic al femeii, dar mărește brusc ponderea femeilor casnice și micșorează efectivul celor ce fac studii. Din studiile cercetătorilor ruși⁶, se evidențiază că nașterea celui de-al doilea copil reduce activitatea femeii pe piața muncii cu 4-5%, iar nașterea celui de-al treilea sau următorului copil – cu 16%. În același timp, femeile ocupate cu o mai mare probabilitate decât cele neocupate, nasc primul copil, pe când femeile neocupate – pe cel de-al doilea sau următorul.

Studiile naționale evidențiază⁷, dacă nașterea primului copil are loc indiferent de condiții, atunci dorința femeii ocupate de a naște cel de-al doilea copil depinde mult de factorii economici și de bunăstarea familială în susținerea acestei intenții. Rezultă, deci, că nu doar riscul unei sărăcii a familiei împing femeia cu copil pe piața muncii, ci și, dimpotrivă, așteptarea unor pierderi în legătură cu nașterea unui (alt) copil poate împiedica realizarea intențiilor procreative.

Astăzi, femeile diferit îmbină familia, copiii și serviciul. Reflectând și în baza rezultatelor cercetării realizate, observăm că mai mult de jumătate din respondente (circa 57%) au o viziune egală în alegerea lor, susținând că pentru femeia contemporană familia și serviciul sunt importante în egală măsură. O treime din respondente sunt adepte ale percepției tradiționale privind rolul femeii, dând importanță familiei, și doar 2,6% consideră că activitatea profesională acum preia locul familiei.

Potrivit studiilor empirice, femeile susțin în special îmbinarea echilibrată, dar și echitabilă, a rolurilor familiale, parentale și profesionale. Se evidențiază o particularitate importantă a comportamentului ocupațional al femeii – pentru

⁶ Доклад о развитии человеческого потенциала в Российской Федерации 2008. Москва, 2009, p.139.

⁷ Studiul „Comportamentul reproductiv al femeilor din m.Chișinău: caracteristici și factori determinanți”, 2009, Sector Demografie, IIEȘP al AȘM

majoritatea din ele plecarea de pe piața muncii în legătură cu nașterea copilului nu este definitivă, iar implicarea și poziția activă pe piața muncii devine o prioritate pentru femei. Astfel, rapoartele direct la etapele vieții familiale, traiectoria căroră este ghidată de nașterea, creșterea și educarea copilului(ilor), doar puține din respondente (în medie circa 6%) susțin că „femeia nu ar trebui să lucreze în afara casei”. Totodată, ele optează mai degrabă pentru un program de lucru prescurtat, atunci când au în îngrijire un copil de vârstă preșcolară (70,2%) sau după ce cel mai mic copil merge la școală (57,7%), decât abandonul total al postului de lucru, dorind astfel continuitatea poziției sale pe piața muncii. Aceeași orientare ocupațională se prezintă de către femei indiferent dacă au sau nu copii (Fig.5). Observăm că, dacă până la apariția primului copil și după maturizarea copiilor avuți femeile preferă o implicare activă și completă în viața profesională, atunci, odată cu obținerea statutului de mamă, în perioada creșterii și școlarizării copiilor femeia își menține dorința de a rămâne ocupată pe piața muncii, dar pe un program redus.

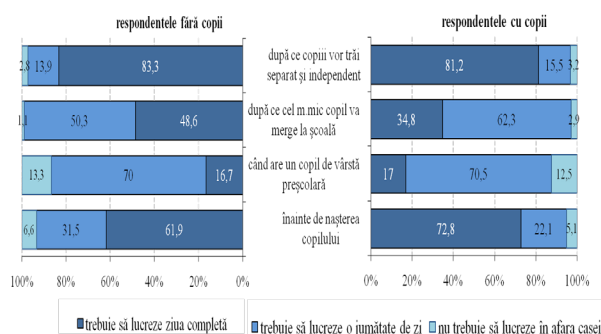

Fig.5. Repartizarea opiniilor respondentelor privind graficul de lucru a femeii (în %)

Sursa: Studiul „Comportamentul reproductiv al femeilor din m. Chișinău: caracteristici și factori determinanți”, 2009, Sector Demografie, IIEȘP al AȘM

Un factor ce facilitează apariția problemelor legate de reconcilierea activității profesionale și a vieții familiale este flexibilitatea scăzută a programelor de muncă. Respondentele cu copil(i), percep mai acut decât cele fără copii necesitatea unui orar flexibil, inclusiv în perioada școlarizării copilului (62,3%), fapt explicat prin experiența rolului matern, a cunoașterii particularităților acestei perioade, dificultăților de conciliere a rolurilor familiale, părintești și profesionale.

În această ordine de idei, atât din rezultatele studiului, cât și din sinteza datelor statistice, constatăm că preferințele ocupaționale pe piața muncii ale femeii sunt orientate foarte mult de prezența copiilor preșcolari și școlari. Inclusiv, conform datelor anuale ale Anchetei Forței de muncă (BNS)⁸ se evidențiază că femeile optează pentru un program de muncă diferit de cel al bărbaților. Astfel, din cauza responsabilităților familiale, fiecare a opta femeie în vârstă aptă de muncă (sau circa 14%) acordă prioritate programului parțial, în timp ce cota bărbaților care și-au asumat astfel de responsabilități constituie abia 2%. Fiecare a cincea femeie nu și-ar dori să aibă un loc de muncă cu program complet. Dacă bărbații preferă să stea peste program cel puțin cinci ore săptămânal, cu gândul la o eventuală promovare, atunci femeilor nu le place să stea mai mult de trei ore săptămânal. Fiecare a cincea femeie ar accepta totuși să lucreze mai mult de 40 de ore pe săptămână, însă doar din dorința de a avea un câștig mai mare.

În Republica Moldova, normele legislației în domeniul muncii sunt orientate spre racordare la standardele legale ale Uniunii Europene. Astfel, Codul Muncii stabilește anumite garanții și facilități la locul de muncă în legătură cu gravitatea și maternitatea⁹, referindu-se în

⁸ Femei și bărbați pe piața muncii în Republica Moldova. Raport Analitic. – BNS, Chișinău, 2010.

⁹ Codul Muncii al RM, Titlul X, cap.II „Munca femeilor, a persoanelor cu obligații familiale și a altor persoane”.

special la crearea unui regim mai favorabil de muncă și de odihnă pentru femei, care le-ar permite mai eficient să combine îndeplinirea obligațiilor de muncă și a funcțiilor familial-parentale¹⁰. Cele mai puternice garanții protectoare, legislativul acordă femeilor gravide și mamelor cu copii în vârstă de până la 3 ani. Studiile autohtone atestă că la locul de muncă cea mai frecventă facilitare pentru această categorie de femei este regimul de muncă flexibil (circa 2/3 dintre intervievate). Mult mai puține femei, circa o cincime, au beneficiat de ajutoare bănești pe motiv că aveau copil(i) care necesită îngrijire, precum și de pauze suplimentare plătite pentru alimentarea copilului mic.

Prin evaluarea ulterioară a rezultatelor complementare atitudinii față de poziția și comportamentul femeii pe piața muncii, pentru majoritatea dintre ele sunt preferate motivațiile economice și necesitatea celui de-al doilea susținător al familiei, și nu dorința de a face o carieră propriu-zisă. Credem totodată, că ponderea înaltă a femeilor cu statut ocupațional activ în rândul mamelor, cât și opiniile acestora în favoarea prezenței active pe piața muncii a mamei cu copil de vârstă preșcolară, ar putea fi și rezultatul indemnizațiilor extrem de mici oferite pentru copii, care, de fapt, nu compensează pierderea unui venit de muncă lunar.

În cazul Republicii Moldova, se constată că cerințele înalte de carieră sunt trecute pe poziție secundară față de problemele și neajunsurile materiale. Conform rezultatelor cercetării, justificarea propriei atitudini față de activitatea profesională se raportează, în primul rând, la aspectul economic al familiei, fiind o sursă de venit pentru 74,8% din respondente. Activitatea profesională

10 De exemplu, astfel de norme precum sunt: stabilirea la solicitarea femeilor gravide și a părinților care au copii mici, a unui regim de muncă privilegiat, limitarea și interzicerea trimerii în deplasări de servicii și atragerea la lucrările suplimentare, stabilirea pauzelor suplimentare plătite pentru alimentarea copiilor, ordinea privilegiată de acordare a concediilor ordinare de odihnă etc.

devine mijloc de autorealizare și autonomie pentru 41%, iar pentru circa 38% – o posibilitate de a obține independență financiară. Pe măsura creșterii numărului de copii născuți, prin implicarea în câmpul muncii femeile susțin prioritar necesitatea unui venit în plus important pentru întreținerea familiei. Raționalizând și asupra motivației ce justifică implicarea în câmpul muncii a femeii care are un copil de vârstă preșcolară, circa 2/3 din respondente la fel pun accent major pe „neajunsurile materiale și financiare”. Valori mult mai mici, dar semnificative, sunt atribuite: dorinței de a avea banii „proprii” (circa 39%), satisfacției și interesului față de muncă (25,7%), iar în cele din urmă, necesității acumulării unui stagiu de muncă (23,3%). Fără a devia de la poziția superioară atribuită problemelor economice, pe măsura creșterii nivelului de studii al respondenților crește și ponderea motivației vizavi de interesul propriu-zis față de muncă și dorința independenței financiare.

Astăzi, conform datelor statistice, femeile cu studii superioare și medii profesionale reprezintă un potențial semnificativ pe piața muncii. Cercetările în domeniu¹¹ demonstrează că femeile cu nivel de educație înalt mai frecvent sunt predispuse să amâne nașterea copiilor până nu vor fi finisate studiile și realizat debutul în carieră.

În prezent, interdependența dintre decizia femeii de a lucra sau de a naște (încă) un copil este evidentă. Însă aici nu este vorba despre faptul că femeile ocupate economic refuză de a avea copii, ci femeile care planifică nașterea copilului au anumite așteptări și temeri față de perioada de retragere din sfera formală a muncii salariate. Menționăm că, în cazul planificării nașterii celui de-al doilea copil, coraportul acestor factori

11 Доклад о развитии человеческого потенциала в Российской Федерации 2008. Москва, 2009. р. 140; Шахотько, Л. Рождаемость городских и сельских жителей: различия на фоне общих тенденций. // Электронная версия бюллетеня Население и общество, № 393-394, 2009, <http://demoscope.ru/weekly/2009/0393/tema06.php>

devine extrem de important. Totodată, conflictul dintre statutul ocupațional activ al femeii și nașterea și creșterea copilului este menținut și de accesul limitat la serviciile (instituțiile) de îngrijire și educare a copiilor preșcolari, precum și lipsa controlului real privind asigurarea drepturilor sale în câmpul muncii. În această ordine de idei, presupunem că în realizarea programului demografic, orientat inclusiv spre stimularea natalității, grupul – țintă trebuie să devină femeile ocupate pe piața muncii, punându-se în actualitate problema privind hotarele compatibilității dintre rolul de mamă și rolul de angajat, ambele concurând pentru timpul și forțele femeii. O altă direcție a politicilor de stimulare este și crearea

oportunităților de muncă cu timp parțial, orar flexibil, lucru la domiciliu ș.a. pentru femeile cu copii mici, precum și investirea în dezvoltarea serviciilor sociale alternative de creștere și educare a copiilor și accesul la ele. Aceasta ar permite, în primul rând, menținerea femeilor în câmpul muncii, lucru foarte important în condițiile de îmbătrânire a populației și reducerea forței de muncă active; în al doilea rând, asigurarea familiei cu sursă suplimentară de venituri – o condiție valoroasă în luarea deciziilor procreative a femeii, dar și pentru perioada de creștere și educare a copilului; în al treilea rând, combinarea mai eficientă și reușită a rolului matern, parental cu alte tipuri de activități și roluri ale femeii.

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

